

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 118/2011-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júla 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Š. G., V., Č., zastúpeného advokátkou Mgr. M. K., Advokátska kancelária, P., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 151/2002 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 3 T 86/98) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Š. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 151/2002 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 3 T 86/98) **p o r u š e n é b o l i .**

2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 151/2002 konať bez zbytočných prietahov.

3. Š. G. priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prešov je povinný Š. G. uhradiť trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. M. K., Advokátska kancelária, P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2010 doručená sťažnosť Š. G., V., Č. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 151/2002.

Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru v Prešove sp. zn. ČVS:OÚV-192/30-PO-98 z 21. mája 1998 vznesené obvinenie pre trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1 a ods. 3 písm. d) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Obžaloba bola podaná okresnému súdu 8. októbra 1998, veci bola pridelená sp. zn. 3 T 86/98. Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 13. mája 1999. Po uskutočnení ďalších pojednávaní (1. júla 1999, 5. augusta 1999 a 4. októbra 1999) okresný súd rozsudkom z 5. októbra 1999 uznal sťažovateľa vinným zo spáchania trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 písm. d) Trestného zákona a uložil mu nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní troch rokov. Zároveň okresný súd sťažovateľovi uložil povinnosť náhrady škody. V uvedenom období považuje sťažovateľ konanie okresného súdu „za rýchle a plynulé len v jeho druhej polovici. Sťažovateľ namieta

takmer 7 mesačné obdobie od podania obžaloby do konania prvého hlavných pojednávania vo veci, ktoré sa uskutočnilo dňa 13.05.1999. V tomto období došlo podľa názoru sťažovateľa k prietahom v konaní.“

Na základe odvolania sťažovateľa i prokurátora Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 2 To 83/020-139 z 27. júla 2000 rozsudok okresného súdu zrušil „*v celom rozsahu a vec bola vrátená prokurátorovi na došetrenie*“.

Obžaloba na sťažovateľa bola okresnému súdu opätovne podaná 29. júla 2002. Veci bola pridelená sp. zn. 1 T 151/02. Viackrát sa uskutočnilo hlavné pojednávanie. V období do februára 2004 sa konanie vyznačovalo rozhodovaním o námietke sťažovateľa proti predsedovi senátu, ako aj výmenou obhajcu ustanoveného sťažovateľovi súdom.

Vo februári 2004 okresný súd prostredníctvom príslušného útvaru Policajného zboru zisťoval miesto, kde sa sťažovateľ zdržiava. Okresný súd vydal 2. júla 2004 na sťažovateľa príkaz na zatknutie pre danosť väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Trestný poriadok“).

Obžalovaný sťažovateľ podal 6. decembra 2005 prostredníctvom zvoleného obhajcu „*návrh na odvolanie príkazu na zatknutie a oznámil súdu svoju novú adresu pobytu*“. Príkaz na zatknutie sťažovateľa bol potom zrušený 8. februára 2006.

V ďalšom priebehu sa konanie vyznačovalo znaleckým dokazovaním (25. apríla 2006 obhajca sťažovateľa doručil okresnému súdu otázky pre znalca, 12. januára 2007 súd ustanovil znalca, znalecký posudok bol znalcom predložený 16. novembra 2007), po ktorom okresný súd rozsudkom č. k. 1 T 151/02-419 z 10. januára 2008 uznal sťažovateľa vinným zo spáchania trestného činu sprenevery, uložil mu trest odňatia slobody s podmieneným odkladom a uložil mu povinnosť náhrady škody.

V uvedenom období od opätovného podania obžaloby (29. júla 2002) do meritórneho rozhodnutia okresného súdu (10. januára 2008) „*došlo podľa sťažovateľa v činnosti súdu k jej spomaleniu. V období od 29.07.2002 do 10.01.2008 sťažovateľ poukazuje konkrétne na neefektívnu činnosť súdu v čase od 21.04.2006, kedy boli doručené súdu otázky obhajoby pre znalca až do 12.01.2007, kedy súd vydal uznesenie o pribratí znalca. Súd vydal uznesenie o pribratí znalca až po viac ako 7 mesiacoch od doručenia otázok pre znalca, napriek tomu že potrebu znaleckého dokazovania konštatoval súd už na pojednávaní dňa*

06.04.2006. Súdny znalec doručil znalecký posudok až 16.11.2007, t. j. v 262-dňovej lehote namiesto 60-dňovej lehoty určenej v uznesení zo dňa 12.01.2007. Aj v týchto uvedených obdobiach došlo podľa názoru sťažovateľa neefektívnou činnosťou súdu k prietahom v konaní.“.

Prvostupňový rozsudok okresného súdu z 10. januára 2008 napadol odvolaním sťažovateľ i prokurátor. Krajský súd uznesením č. k. 6 To 24/08-436 zo 14. apríla 2008 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na opätovné prerokovanie a rozhodnutie. Po vrátení spisu okresnému súdu (22. apríla 2008) bol podľa sťažovateľa okresný súd v predmetnom konaní *„absolútne nečinný, a to do 26.07.2010, kedy vo veci vykonal ďalší úkon (vydanie uznesenia o priznaní odmeny ustanoveným obhajcom, resp. manželke zosnulého ustanoveného obhajcu). Ani v ďalšom období však, a to až do podania tejto ústavnej sťažnosti, okresný súd nevykonal žiadne úkony, ktoré by viedli k meritórnemu rozhodnutiu vo veci...“.*

Vady relevantné z pohľadu označených práv podľa sťažovateľa nastali aj od 14. januára 2003 (hlavné pojednávanie) do 2. marca 2006 (hlavné pojednávanie), pretože *„v tomto období nebolo nariadené žiadne hlavné pojednávanie. V tomto období sa síce sťažovateľ zdržiaval na území Č., kde si hľadal zamestnanie, túto skutočnosť však sťažovateľ ustanovenému obhajcovi JUDr. E. K. oznámil a pre prípad určenia termínu hlavného pojednávania mu mal ustanovený obhajca termín hlavného pojednávania telefonicky oznámiť, pretože sťažovateľ bol z existenčných dôvodov nútený predať svoj byt a predvolanie na hlavné pojednávanie mu nebolo možné doručiť. Z dôvodu úmrtia ustanoveného obhajcu JUDr. E. K. (sťažovateľ nemal vedomosť o tomto úmrtí a o tejto skutočnosti sa dozvedel až pri podpise plnej moci pre obhajcu JUDr. M. V. dňa 03.10.2005) komunikácia sťažovateľa s ustanoveným obhajcom už nebola možná. Za týchto okolností, podľa názoru sťažovateľa, tu nie sú také dôvody, ktoré by bolo možné brať do úvahy pri hodnotení zavinenia sťažovateľa za dĺžku súdneho konania v uvedenom období...“.*

Sťažovateľ zdôraznil, že dôvodom prvého zrušenia rozsudku okresného súdu vo veci z 5. októbra 1999 krajským súdom bola *„potreba objasnenia takých skutočností, ktoré mali byť objasnené už v štádiu prípravného konania, objasňovanie ktorých by trestné konanie urýchlilo, V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, že už orgány činné v štádiu prípravného konania nepostupovali pri objasňovaní tejto trestnej veci v súlade so zásadami*

uvedenými v § 2 ods. 5 Trestného poriadku. Krajský súd prikázal vykonať dokazovanie na objasnenie okolností týkajúcich sa nákladov, ktoré obžalovaný mal vynaložiť v súvislosti s vymáhaním v príkaznej zmluve uvedenej finančnej sumy..., ich konkrétnu výšku, a či tieto sú zahrnuté v odmene, na ktorú mal obžalovaný ako príkazník podľa príkaznej zmluvy nárok a pokiaľ ide o skutok uvedený v bode 2 napadnutého rozsudku dôkladnejšie objasniť a preveriť obranu obžalovaného, ktorú uviedol na hlavnom pojednávaní... Krajský súd ďalej poukázal na to, že z doteraz vykonaného dokazovania nie je zrejmé o akú konkrétnu finančnú čiastku sa obžalovaný bezdôvodne obohatil.

V novom konaní (vedenom pod sp. zn. 1T 151/02) Krajský súd opätovne zrušil aj druhý rozsudok okresného súdu zo dňa 10.01.2008, pretože podľa názoru krajského súdu okresný súd nevykonal všetky dôkazy tak, ako to má na mysli ustanovenie § 2 ods. 5 Trestného poriadku pre správne zistenie skutkového stavu. “.

Vzhľadom na uvedené je sťažovateľ toho názoru, že „ak by sa okresný súd (ako aj prokurátor) po prvom zrušujúcom uznesení dôsledne riadil príkazmi krajského súdu, resp. doplnil dokazovanie aj v iných smeroch a rozhodol na skutkovom podklade, ktorý je pre toto konanie rozhodujúci (vrátane zaobstarania dokladov a objasnenia tých skutočností, na ktorých spočíva obrana sťažovateľa), nevyvstala by potreba tak rozsiahleho dokazovania, ktoré vo svojom druhom zrušujúcom uznesení nariadil krajský súd“.

Podľa sťažovateľa označené trestné konanie v jeho veci „prebieha neprimerane dlho, t. j. viac ako 12 rokov, čo možno už len na základe tejto skutočnosti považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Takáto zdlhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty u sťažovateľa ako dotknutej osoby do tej miery, že sa právo na súdnu ochranu sťažovateľa v procesnej pozícii obžalovaného stáva iluzórnym, a teda ohrozuje ho vo svojej podstate. Sťažovateľ sa domnieva, že intenzita porušenia namietaného práva spôsobená tak dlhodobými prietahmi v činnosti súd sa prakticky rovná odmietaniu spravodlivosti. “.

Z príloh sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 27. januára 2009 sťažnosť na postup okresného súdu. Predseda okresného súdu v odpovedi z 2. marca 2009 poukázal na skutočnosť, že okresnému súdu istý čas nebol známy jeho pobyt, že po v poradí druhom

zrušení rozsudku okresného súdu bude potrebné vykonať „*rozsiahle dokazovanie, ktoré si vyžiada dlhší čas*“, a že predsedovi senátu „*napadla rozsahom, právne ale i skutkovo mimoriadne náročná vec, ktorú i v súčasnosti prejednáva (obž. M. Č. a spol.)*“, a preto po vrátení veci krajským súdom (22. apríla 2008) „*doposiaľ nemohol konať*“.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 118/2011-15 z 29. marca 2011 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Ústavný súd vyzval 27. apríla 2011 predsedníčku okresného súdu, aby sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti vyjadrila a aby zaslala súdny spis.

Predsedníčka okresného súdu doručila 2. júna 2011 ústavnému súdu vyjadrenie, v ktorom predostrela tento chronologický priebeh sporného trestného konania:

„08.10.1998 – podanie obžaloby na Okresnom súde Prešov (sp. zn. 3 T 86/1998)

09.02.1999 – hlavné pojednávanie

25.03.1999 – hlavné pojednávanie

25.03.1999 – žiadosť o prešetrenie pobytu obžalovaného

13.05.1999 – hlavné pojednávanie

01.07.1999 – hlavné pojednávanie

05.08.1999 – hlavné pojednávanie

07.09.1999 – hlavné pojednávanie

04.10.1999 – hlavné pojednávanie

05.10.1999 – hlavné pojednávanie

05.10.1999 – rozsudok Okresného súdu Prešov

13.07.2000 – verejné zasadnutie Krajského súdu v Prešove

27.07.2000 – verejné zasadnutie Krajského súdu v Prešove

27.07.2000 – uznesenie Krajského súdu v Prešove o zrušení napadnutého rozsudku v celom rozsahu a vrátení veci prokurátorovi na došetrenie

29.07.2002 – podanie obžaloby na Okresnom súde Prešov (pridelená nová sp. zn. 1T/151/2002)

17.10.2002 – hlavné pojednávanie

18.10.2002 – žiadosť o doručenie predvolania na hlavné pojednávanie

21.11.2002 – hlavné pojednávanie
31.12.2002 – žiadosť o doručenie daňových priznaní
13.01.2003 – vyjadrenie k námietke zaujatosti
13.01.2003 – zrušenie opatrenia o ustanovení obhajcu
13.01.2003 – opatrenie o ustanovení obhajcu
14.01.2003 – hlavné pojednávanie
14.01.2003 – rozhodnutie o námietke zaujatosti
12.02.2004 – žiadosť o pátranie po obžalovanom na OO PZ Prešov – sever
30.04.2004 – urgencia pátrania
02.07.2004 – príkaz na zatknutie obžalovaného
08.07.2005 – zrušenie opatrenia o ustanovení obhajcu
08.07.2005 – opatrenie o ustanovení obhajcu
17.01.2006 – oznámenie obhajcu
08.02.2006 – zrušenie príkazu na zatknutie obžalovaného
02.03.2006 – hlavné pojednávanie
06.04.2006 – hlavné pojednávanie
12.01.2007 – uznesenie o pribratí znalca
07.06.2007 – oznámenie Okresnej prokuratúre Prešov
10.01.2008 – hlavné pojednávanie
10.01.2008 – rozsudok OS Prešov
14.04.2008 – neverejné zasadnutie KS Prešov
14.04.2008 – uznesenie KS Prešov o zrušení rozsudku v celom rozsahu a vrátení veci
prvého stupňa
11.08.2010 – zisťovanie pobytu obžalovaného pre nemožnosť doručenia
druhostupňového rozhodnutia
04.04.2011 – uznesenie o pribratí prekladateľky z nemeckého jazyka. Prekladateľke
bola uložená povinnosť preložiť do jazyka nemeckého dva pripojené prípisy adresované
občanovi R. a jeho daňovému úradu za účelom doplnenia dokazovania v intenciách
uznesenia Krajského súdu v Prešove. Po vyhotovení prekladu bude požiadané Ministerstvo
spravodlivosti SR o súčinnosť pri vybavení nášho dožiadania za účelom prekladu prípisov
adresovaných do R. (uznesenie právoplatné 21.5.2011).“

K vecnej stránke prijatej sťažnosti predsedníčka okresného súdu uviedla, že trestná kauza sťažovateľa predstavuje „*skutkovo i právne priemerne náročný prípad*“. Zdôraznila, že „*obžalovaný spôsobil takmer trojročný prieťah od 14.01.2003, kedy sa mu nepodarilo doručiť uznesenie o námietke zaujatosti až do 6.12.2005, kedy ním zvolený obhajca oznámil súdu jeho bydlisko. V uvedenom období sa obžalovaný zdržiaval na neznámom mieste, v dôsledku čoho bol na neho vydaný 02.07.2004 príkaz na zatknutie. Súdom bol spôsobený prieťah od apríla 2008 do novembra 2010, teda od doručenia uznesenia krajského súdu do zisťovania adresy obžalovaného vyššou súdnou úradníčkou. Prieťah súdu bol z väčšej časti spôsobený pracovnou zaťaženosťou predsedu senátu, ktorý má predmetnú vec pridelenú, keďže 03.02.2008 napadla do jeho senátu trestná vec 3T/23/2008 proti obžalovanému M. Č. a spol. Prejednávanie tejto skutkovo i právne mimoriadne náročnej veci si vyžadovalo zvýšené úsilie, čo sa prejavilo o. i. i nekonaním v niektorých veciach pridelených do jeho senátu. Uvedená trestná vec bola vo vzťahu k obžalovanému M. Č. potvrdená uznesením Krajského súdu v Prešove dňa 22.9.2010, zároveň však vo vzťahu k dvom spoluobžalovaným vrátená na nové prejednanie, ktoré prebieha doposiaľ. Z uvedeného dôvodu považujeme zistený prieťah súdu za čiastočne spôsobený objektívnymi okolnosťami.*“.

Predsedníčka okresného súdu netrvá na „*verejnom pojednávaní ústavného súdu v tejto veci*“.

Vyjadrenie okresného súdu zaslal ústavný súd 7. júna 2011 právnej zástupkyňi sťažovateľa s možnosťou zaujať k nemu stanovisko. Právna zástupkyňa sťažovateľa doručila stanovisko ústavnému súdu 30. júna 2011.

V stanovisku právna zástupkyňa oznámila ústavnému súdu zmenu svojho priezviska v dôsledku uzavretia manželstva (26. februára 2011). Sťažovateľ v stanovisku prostredníctvom právnej zástupkyne tvrdí nedôvodnosť argumentácie okresného súdu týkajúcej sa pracovnej zaťažnosti predsedu senátu prerokúvajúceho jeho vec v období rokov 2008 až 2010. Podľa jeho názoru táto „*okolnosť, ktorá v konečnom dôsledku poukazuje na nesprávnu organizáciu práce súdu, nemá povahu okolnosti vylučujúcej*

zodpovednosť súdu za porušenie práva sťažovateľa na súdne konanie bez zbytočných prieťahov“.

K obrane okresného súdu o nemožnosti doručiť sťažovateľovi uznesenie okresného súdu zo 14. januára 2003 o nevyhlásení predsedu senátu sťažovateľ uviedol, že *„tvrdenie okresného súdu o nemožnosti doručenia cit. uznesenia je akceptovateľné až od okamihu preukázanej nemožnosti doručenia tohto uznesenia. Tvrdenie súdu o neznámom pobyte sťažovateľa nemožno prijať minimálne už len do 19.2.2003, kedy sa sťažovateľ osobne dostavil do kancelárie súdu a založil do spisu účtovné a iné doklady. Ako už sťažovateľ v samotnej sťažnosti uviedol, na adrese svojho bydliska sa objektívne zdržiavať nemohol, keďže bol nútený z existenčných dôvodov svoj byt predať a hľadať si zamestnanie na území ČR. Túto skutočnosť ustanovenému obhajcovi JUDr. E. K. oznámil a pre prípad určenia termínu hlavného pojednávania mu mal obhajca tento termín telefonicky oznámiť. V uvedenom období k nariadeniu pojednávania však nedošlo. Za daných okolností nemôže sťažovateľ výlučne niesť zodpovednosť za vznik prieťahov v tomto období, ako to tvrdí okresný súd.“.*

Sťažovateľ ústavnému súdu oznámil, že netrvá na uskutočnení ústneho pojednávania vo veci.

Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že ku dňu rozhodovania o sťažnosti predmetné trestné konanie nie je právoplatne skončené.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu je zakotvená v ustanovení § 203 ods. 2 Trestného poriadku aplikovaného v trestnej veci sťažovateľa, ktoré ukladá súdu povinnosť prejednávať vec čo najúčinnnejším spôsobom smerujúcim k objasneniu veci.

Podľa judikatúry ESLP má obvinený právo na to, aby o jeho trestnom obvinení bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESLP vo veci Wemhoff v. Nemecko z 27. júna 1968).

Pokiaľ ide o primeranosť lehoty, v ktorej má byť vec obvineného prerokovaná, je pojem „primeraná lehota“ relatívny. Primeranosť doby konania sa posudzuje podľa konkrétnych okolností prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci König v. Nemecko z 28. júna 1978). Tomu zodpovedá aj judikatúra ústavného súdu, ktorá sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov a postup súdu (III. ÚS 111/02, III. ÚS 154/06 a iné).

1. Základnými kritériami na hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení charakterizovala sťažovateľovu trestnú vec ako „*priemerne*“ náročnú po stránke právnej i skutkovej.

Predmetom konania je podozrenie zo spáchania trestného činu sprenevery, posúdenie prípadnej viny sťažovateľa za spáchanie tohto trestného činu a eventuálne uloženie trestu za takýto trestný čin. Ide o štandardnú rozhodovaciu agendu súdov prvého stupňa v právnej veci, ku ktorej existuje ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto nemožno namietané konanie považovať z právneho hľadiska za zložité.

Po stránke skutkovej možno v posudzovanom konaní identifikovať istú mieru náročnosti, ktorá je daná najmä potrebou realizácie znaleckého dokazovania, keďže ide o podozrenie zo spáchania majetkovej trestnej činnosti.

Z hľadiska hodnotenia povahy veci ústavný súd berie do úvahy všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre ESLP (napr. rozsudok ESLP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. júna 1987), podľa ktorej sa primeraná lehota na konania v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citeľného zásahu do sféry osobnostných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03, I. ÚS 80/06, IV. ÚS 449/2010).

Komplexne teda podľa názoru ústavného súdu nemožno predmetnú vec považovať za tak skutkovo a právne náročnú, že by to aj vzhľadom na charakter okresným súdom vykonaných procesných úkonov odôvodňovalo doterajšiu dĺžku konania (viac ako 12 rokov).

2. Pri posudzovaní druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v konaní ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľa čiastočne prispelo k dĺžke posudzovaného konania. Obsah vyžiadaného súdneho spisu dokazuje, že sťažovateľ sa na adrese trvalého pobytu zdržiaval iba sporadicky, čo vyvolávalo problémy s doručovaním súdnych písomností.

V počiatkovej fáze konania (na prelome rokov 1998 a 1999) sa okresnému súdu nedarilo doručiť sťažovateľovi obžalobu. Z toho následne vyplynula aj jeho neúčast' na prvých dvoch pojednávaniach (9. februára 1999 a 25. marca 1999), ktoré bolo potrebné odročiť. Námietku sťažovateľa o prietahoch v sedemmesačnom období po podaní obžaloby (8. októbra 1998) do pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 13. mája 1999, preto ústavný súd hodnotí ako nedôvodnú.

Rovnako uznesenie krajského súdu č. k. 2 To 83/00-136 z 27. júla 2000 sa okresnému súdu podarilo doručiť sťažovateľovi až 9. apríla 2001.

Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že sťažovateľ sa v druhej fáze konania (po podaní obžaloby 29. júla 2002) zdržiaval na mieste, ktoré okresnému súdu nebolo známe. Z tohto dôvodu sa okresnému súdu nedarilo doručiť sťažovateľovi uznesenie č. k. 1 T 151/02-301 zo 14. januára 2003 o sťažovateľovej námietke zaujatosti predsedu senátu. Zásielka bola okresnému súdu vrátená 19. februára 2003, pričom miesto pobytu sťažovateľa oznámil jeho právny zástupca až v podaní doručenom okresnému súdu 6. decembra 2005.

Na vymedzenom období predĺženia skúmaného konania sa tak podieľal vo výraznej miere sťažovateľ. Jeho obrana založená na tvrdení o problémoch v komunikácii s ustanoveným obhajcom je v tomto smere nedôvodná. Zodpovednosť za spôsob komunikácie obžalovaného a ustanoveného obhajcu nemôže znášať konajúci súd, keďže podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku obvinený si môže namiesto obhajcu, ktorý mu bol ustanovený alebo osobou na to oprávnenou zvolený, zvoliť iného obhajcu. Navyše, JUDr. E. K. (sťažovateľovi ustanovený obhajca) bol zo zoznamu advokátov vedeného Slovenskou advokátskou komorou vyčiarknutý až 8. júna 2005, preto jeho smrť už objektívne nemohla mať podstatný vplyv na predĺženie konania v období od 19. februára 2003 do 6. decembra 2005.

Predĺženie posudzovaného konania v uvedenom takmer trojročnom období však podľa názoru ústavného súdu nemožno pripisovať výlučne sťažovateľovi. Zo zápisnice z pojednávania okresného súdu konaného 14. januára 2003 totiž vyplýva, že označené uznesenie okresného súdu o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom bolo na tomto pojednávaní oznámené tam prítomnému sťažovateľovi, ktorý uviedol, že *„k tomu, či proti uzneseniu podám sťažnosť sa zatiaľ nevyjadrujem, vyjadrím sa v zákonnej lehote 3 dni“*. Vychádzajúc z ustanovení § 137 a § 143 ods. 1 Trestného poriadku je zrejmé, že doručenie písomného vyhotovenia predmetného uznesenia sťažovateľovi už nebolo podmienkou na to, aby toto uznesenie mohlo na základe márneho uplynutia trojdňovej lehoty na podanie sťažnosti nadobudnúť právoplatnosť. Preto nezdar okresného súdu pri doručovaní predmetného uznesenia nebol relevantnou prekážkou pre ďalší postup v konaní, aj keď je nepochybné, že tento ďalší postup dosiahnuteľnosť sťažovateľa ako obžalovaného vyžadoval. Okrem toho z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd taktiež zistil, že hoci

okresný súd už 19. februára 2003 mal vedomosť (a to aj z predchádzajúcich fáz konania), že sťažovateľ sa nezdržiava na adrese trvalého pobytu, až 12. februára 2004 (teda po roku) vykonal prvý úkon smerujúci k zisteniu miesta skutočného pobytu sťažovateľa.

Aj v ďalšom období sa sťažovateľovi viackrát nedarilo doručiť na oznámenú adresu jeho skutočného pobytu v Č. (napr. uznesenie okresného súdu o pribratí znalca, predvolanie na hlavné pojednávanie 10. januára 2008, odvolanie prokurátora z 12. marca 2008 proti meritórnemu rozsudku, uznesenie krajského súdu č. k. 6 To 24/08-436 zo 14. apríla 2008). Uznesenia okresného súdu č. k. 1 T 151/02-446 a č. k. 1 T 151/02-448 z 26. júla 2010 o priznaní odmeny za právne služby ustanoveným obhajcom sa sťažovateľovi nepodarilo doručiť na adresu jeho dovtedy známeho trvalého pobytu na území Slovenskej republiky, čo následne okresný súd viedlo k zisťovaniu trvalého pobytu prostredníctvom Sociálnej poisťovne, pobočky Prešov, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, ako aj prostredníctvom Registra obyvateľov Slovenskej republiky. Napokon, ako to vyplýva zo súdneho spisu, sa sťažovateľ osobne bez predvolania dostavil na okresný súd 8. septembra 2010 so žiadosťou, „*aby sa urýchlene konalo vo veci*“, pričom oznámil kontaktnú adresu.

Popísané problémy s doručovaním súdnych písomností sťažovateľovi však ústavný súd považoval za spôsobilé predĺžiť posudzované konanie iba čiastočne. Sťažovateľ sa totiž nariadených pojednávaní zúčastňoval (s výnimkou už uvedených pojednávaní 9. februára 1999 a 25. marca 1999) a na výzvy súdu reagoval včas. Okrem toho, charakter rozhodnutí o pribratí znalca či rozhodnutí o odmene ustanoveným obhajcom (nejde o rozhodnutia týkajúce sa veci samej) má za následok, že problémy s ich doručením nie sú spôsobilé privodiť predĺženie konania, ktoré by podstatne mohlo ovplyvniť úsudok ústavného súdu o predmete konania o posudzovanej sťažnosti.

Zistené negatívne okolnosti týkajúce sa správania sťažovateľa ako účastníka konania však zohľadnil ústavný súd pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej trestnej veci. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd nezistil odchýlky medzi chronológiou

úkonov uvedených predsedníčkou okresného súdu v jej vyjadrení (doručené ústavnému súdu 2. júna 2011) a obsahom súdneho spisu.

Pri hodnotení tretieho kritéria slúžiaceho na posúdenie existencie prípadných prietáhov v konaní všeobecného súdu ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné uviesť, že v priebehu žalovaného konania okresný súd nedisponoval vecou v období od 7. apríla 2000 (predloženie veci krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní) do 29. júla 2002 (opätovné doručenie obžaloby okresnému súdu) a v období od 1. apríla 2008 do 22. apríla 2008, keď krajský súd rozhodoval o odvolaní proti meritórnemu rozsudku okresného súdu. Okresný súd tak predmetom konania objektívne nedisponoval viac ako 2 roky a 4 mesiace.

V postupe žalovaného súdu identifikoval ústavný súd obdobie neodôvodnenej procesnej pasivity v už analyzovanom období od 19. februára 2003 do 12. februára 2004 (1 rok).

Výraznou nečinnosťou sa tiež vyznačovalo obdobie od 22. apríla 2008 (vrátenie spisu z krajského súdu po rozhodnutí o odvolaní) do 11. augusta 2010, keď okresný súd pristúpil k zisťovaniu miesta pobytu sťažovateľa (takmer 28 mesiacov). Predsedníčka okresného súdu založila v tomto prípade obranu na tvrdení o nadmernej zaťažnosti predsedu senátu, „*keďže 03.02.2008 napadla do jeho senátu trestná vec 3T/23/2008 proti obžalovanému M. Č. a spol. Prejednávanie tejto skutkovo i právne mimoriadne náročnej veci si vyžadovalo zvýšené úsilie, čo sa prejavilo o. i. i nekonaním v niektorých veciach pridelených do jeho senátu.*“.

Ústavný súd už viackrát konštatoval, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci (III. ÚS 155/2010). Preto argumentáciu okresného súdu nepovažoval ústavný súd za dôvodnú.

Nečinnosť vykazovalo posudzované konanie aj od 8. septembra 2010, keď sa sťažovateľ osobne dostavil na okresný súd a do úradného záznamu uviedol kontaktné údaje, až do 4. apríla 2011, keď okresný súd uznesením pribral prekladateľku na preklad prípisov adresovaných do R. (7 mesiacov).

Okresnému súdu je potrebné pričítať aj nedostatky v procese obstarávania znaleckého posudku. Obhajca sťažovateľa včas doručil 25. apríla 2006 okresnému súdu otázku pre znalca, pričom okresný súd uznesením č. k. 1 T 151/02-392 z 12. januára 2007, teda po viac ako ôsmich mesiacoch pribral znalkyňu z odboru ekonomiky a podnikania. Znalkyni bola uložená povinnosť vypracovať znalecký posudok do 60 dní od právoplatnosti predmetného uznesenia (27. februára 2007), avšak znalecký posudok bol okresnému súdu doručený až 16. novembra 2007, teda po viac ako ôsmich mesiacoch od právoplatnosti uznesenia o pribratí znalca. V tejto súvislosti už ústavný súd judikoval, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníka konania, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca (napr. III. ÚS 111/01, II. ÚS 523/2010).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99).

Posudzované konanie vykazuje podľa názoru ústavného súdu známky nesprávnej činnosti. Ústavný súd tu prisviedča argumentácii sťažovateľa týkajúcej sa dvoch meritórnych rozhodnutí okresného súdu (rozsudky z 5. októbra 1999 a 10. januára 2008). Oba rozsudky boli zrušené krajským súdom v odvolacích konaniach pre nedostatky

v procese náležitého zisťovania skutkového stavu veci (§ 2 ods. 5 Trestného poriadku). Aj keď nedostatky neboli v oboch prípadoch celkom totožné, majú vzhľadom na ich charakter nepochybne relevanciu z hľadiska rešpektovania základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov. Požiadavka náležitého zistenia skutkového stavu veci predstavuje jednu zo základných zásad trestného konania, pričom na účely jej naplnenia sa konajúci súd nesmie spoliehať výlučne na návrhy procesných strán, ale aj sám je povinný iniciatívne vyhľadávať dôkazy svedčiace tak v prospech, ako aj v neprospech obžalovaného. Ak konajúci súd opakovane uvedenú zásadu nerešpektuje, čo si vyžiada zrušovanie prvostupňových meritórnych rozhodnutí a vrátenie veci na ďalšie konanie, potom predĺženie konania z takýchto dôvodov je potrebné pričítať na vrub konajúcemu prvostupňovému súdu. Z pohľadu rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti proti porušovaniu sťažovateľom označených práv majú uvedené nedostatky charakter nesprávnej činnosti vyvolanej nesústredenosťou, a tým aj neefektívnosťou v postupe žalovaného súdu.

Zhrňujúco ústavný súd konštatuje, že v postupe okresného súdu v sťažovateľovej veci zistil nedostatky, ktoré vo svojom súhrne dosahujú ústavnú relevanciu. Neodôvodnenou nečinnosťou sa okresný súd podieľal na predĺžení posudzovaného konania v rozsahu 4 rokov a 5 mesiacov, okrem toho jeho postup pri rozhodovaní vo veci vykazoval aj prvky neefektívnosti a nesústredenosti. To má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov, ako aj jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote (bod 1 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Vzhľadom na to, že posudzované konanie nie je právoplatne ukončené, bolo potrebné popri vyslovení porušenia označených práv sťažovateľa prikázať, aby okresný súd konal v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Z citovaného textu ústavy vyplýva, že toto zadost'učinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadost'učinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 278/05).

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľa garantovaného mu čl. 48 ods. 2 ústavy i čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie finančného zadost'učinenia.

Sťažovateľ žiadal priznať finančné zadost'učinenie v sume 20 000 €. Navrhovanú sumu odôvodnil „*ujmou, ktorá mu vznikla v dôsledku konania okresného súdu*“, ako aj tvrdením, že „*prebiehajúce trestné konanie negatívne ovplyvňuje osobný život sťažovateľa, na ktorého sa síce od okamihu právoplatnosti meritórneho rozhodnutia treba pozerat' ako na nevinného, avšak samotný fakt trestného stíhania je pre neho záťažou. Sťažovateľ nikdy nebol súdne trestaný. Táto záležitosť sťažovateľovi a jeho blízkym osobám nepriaznivo zasahuje do života. Za tento čas pretrvávajú zásahy do osobnostnej integrity sťažovateľa, nakoľko ľudia z jeho okolia na neho stále hľadajú ako na obžalovaného. Dlhý čas pretrvávajúca právna neistota spôsobila jeho izoláciu od spoločnosti, stratu dobrého mena, nemožnosť si nájsť zamestnanie a ovplyvnila aj jeho situáciu v rodine. V dôsledku mimoriadne nepriaznivého dopadu dlhotrvajúceho trestného konania na život sťažovateľa bol tento z existenčných dôvodov nútený predať svoj byt a stať sa tak v podstate bezdomovcom.*“.

Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku namietaného konania, dôvody, pre ktoré v ňom došlo k zbytočným priet'ahom, mieru zložitosti veci, ako aj správanie sťažovateľa ako účastníka konania a ďalšie okolnosti predmetného konania ústavný súd dospel k záveru, že v danom

prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € sťažovateľovi primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

Pri určovaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera ESLP, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou Mgr. M. K. Úhrada trov konania, ktorú sťažovateľ prostredníctvom právnej zástupkyne požadoval, predstavovala sumu 385,79 €.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vykonala dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Obidva úkony boli vykonané v roku 2010. Za vypracovanie stanoviska k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu, ktoré mu bolo doručené 30. júna 2011, ústavný súd náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľovi nepriznal, pretože po obsahovej stránke toto stanovisko neprináša z meritórneho hľadiska žiadne nové skutkové okolnosti ani nové právne argumenty.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovenia § 11 ods. 3 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2010 odmenu v sume 120,23 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál za dva úkony právnej pomoci, teda dvakrát po 7,21 €. Spolu tak náhrada trov konania pred ústavným súdom, na ktorú mal sťažovateľ nárok, predstavuje sumu 254,88 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2011